

KULTUR

Bruker utradisjonelle fortellergrep for å belyse tvang i psykiatrien

Dokumentarfilmen «The Recovery Channel»: Selv om det aldri er noen tvil om at regissørens hjerte ligger hos de psykisk syke, går Ellen Ugelstad langt i å gi en så balansert dekning av temaet som mulig.

[Aktuelt](#) | [Ideer](#) | [Kultur](#) | [Bøker](#) | [Kviss og påfyll](#) | [Podkast](#)

Tvangs-tv: I det fiktive tv-studioet The Recovery Channel møtes flere medvirkende i filmen for å diskutere rettigheter og behandlingstilbudet i Norge. (Foto: Kristoffer Archetti / Twentyone pictures)

Publisert: 05/04/2024

Sist oppdatert: 05/04/2024

Av **Viviana Vega**, anmelder og kommentator

Aktuelt | Ideer | Kultur | Bøker | Kviss og påfyll | Podkast

Å snakke om psykisk helse og lidelser som angst og depresjoner – i hvert fall i moderat form – er blitt så normalisert og dagligdags at det knapt kan kalles et tabu lenger. Hvordan det er å lide av tyngre diagnoser, som dem vi finner i psykiatrien, er nok imidlertid mer abstrakt for folk flest, og de færreste av oss har et godt bilde av hva tvang i psykiatrien virkelig innebærer. I dokumentarfilmen *The Recovery Channel* har filmskaper Ellen Ugelstad satt sammen en fiktiv nyhetssending for å forsøke å tilnærme seg temaet fra flere vinkler. Her blandes reportasjer fra virkeligheten og intervjuer i studio med rekonstruksjoner og iscenesatte hendelser. Innledningsvis blir seeren fortalt at alle medvirkende i dokumentaren har en eller annen tilknytning til psykiatrien, deriblant regissøren, som har en bror som har vært «inn og ut av psykiatrien», og nå lever under tvang.

«Vi strekker oss etter sømløse og poetiske overganger mellom dokumentar og fiksjon», sier skuespiller Turid Synnøve Rivertz Vatne til kameraet i begynnelsen av filmen. I tillegg til å fungere som programleder i den fiktive tv-kanalen *The Recovery Channel*, spiller hun også pårørende til en psykisk syk søster. Det er ganske modig av en regissør å åpne en dokumentarfilm med å erklære sine kunstneriske ambisjoner på denne måten, men Ugelstad vet hva hun driver med. Nyhetssendingen er et ekstremt velkjent format, og når det tas ut av den vante konteksten føles det både naturlig og litt absurd. I begynnelsen kan det hele oppleves som litt faktatungt og tørt, spesielt når fagfolk intervjues i studio, men samtidig gjør fortellergrepet en mer bevisst på hvordan den konstante og behagelige nyhetsstrømmen som vi omgir oss med til daglig bidrar til å skape avstand og likegyldighet til materien, selv når temaet er så alvorlig som tvang.

Artikkelen fortsetter under annonsen

Refleksjon i redaksjonsrommet

The Recovery Channel har ikke bare eget tv-studio, men også et redaksjonsrom, eller et «refleksjonsrom», som det kalles i filmen. Her møtes flere medvirkende i filmen for å diskutere rettigheter og behandlingstilbudet i Norge. Scenene fra dette rommet skaper et pusterom fra nyhetssendingens stramme format, men de utgjør også et slags rammeverk, og tydeliggjør hva som menes med tvang i psykiatrien, enten det gjelder behandling, medisinerer eller beltelegging.

«Indrefiletene» i dokumentaren er reportasjene fra virkeligheten (eller, i hvert fall det

man *tror* er virkengneten), og nar de som er rammet av psykisk sykdom, beskriver egne opplevelser. Spesielt gripende er en monolog fra en skuespiller som forteller om et liv med stemmer i hodet. Historier som denne kunne raskt ha sklidd over i

Aktuelt | Ideer | Kultur | Bøker | Kviss og påfyll | Podkast

som er iscenesatt, og fordi filmskaperens engasjement oppleves som genuint, føles disse sekvensene mer opplysende enn utleverende.

Selv om det aldri er noen tvil om at regissørens hjerte ligger hos de psykisk syke, og at filmen tar til orde for en mer omsorgsfull psykiatrisk behandling, går Ugelstad langt i å gi en så balansert dekning av temaet som mulig. Helsearbeidere som utfører tvang demoniseres ikke, og i en scene hvor en psykiatrisk pasient legges i belter får man også se deres perspektiv. Samtidig illustrerer scenen hvor raskt man kan bidra til å eskalere en situasjon uten å mene det, og hvor traumatisk beltelegging oppleves for pasienten.

Kunstnerisk folkeopplysning

The Recovery Channel gir et godt overblikk over temaet, i hvert fall fra et «gulv-nivå». Filmen er innom alt fra rettssaker, institusjoner, kunstneriske aksjoner og gruppeterapi for pårørende, og de fleste segmentene oppleves som relevante. Filmen er på sitt beste når den enten holder en saklig avstand eller hengir seg til det kunstneriske og humoristiske, fremfor når den forsøker å rekonstruere realistiske (og dramatiske) situasjoner, selv om disse scenene stort sett også funker.

se

ad. **The Recovery Channel**. Norge, 2024. 1 t.

Som i en vanlig nyhetssending er flere av de lette «gladsakene» lagt til programmets slutt. Her får man klipp fra en fiktiv prisutdeling som viser de nominerte til kategorien «årets beste maniske utbrudd», og en reportasje om en gruppe menn som året rundt møtes for å bade i Oslofjorden

og plukke søppel fra bunnen. Gladsakene er veldig sjarmerende og kunne med hell ha kommet litt tidligere, for å balansere ut de mer faktatunge segmentene. Som folkeopplysningsprosjekt og filmeksperiment er *The Recovery Channel* uansett vellykket. Filmen vekker empatien uten å fremstå som hverken belærende eller overdramatisert, og formatet tvinger seeren sakte, men sikkert ut av likegyldigheten og ignoransen.

redaksjon@morgenbladet.no

Annonse

Aktuelt | **Ideer** | **Kultur** | **Bøker** | **Kviss og påfyll** | **Podkast**

Annonse

Annonse

Annonse